

Oikeusministeriölle

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI OIKEUSHALLINNON ERITYISVIRANOMAISISTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Suomen Asianajajaliitto ("Asianajajaliitto") kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi oikeushallinnon erityisviranomaisista ja siihen liittyviksi laeiksi (VN/21073/2021).

Asianajajaliitto katsoo, että ehdotusluonnoksen mukaisella tukipalvelujen keskittämisen avulla on mahdollista vapauttaa resursseja virastojen varsinaisiin tehtäviin. Asianajajaliitto pitää esityksen tavoitteita erityisvaltuutettujen rakenteellisen itsenäisyyden ja riippumattomuuden kasvattamiseksi tärkeänä ja siksi erityisvirastojen itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen tulee kiinnittää valmistelun ja toimeenpanon edetessä erityistä huomiota.

Virastojen ja valtuutettujen tehtäviin kuuluu osin myös toistensa ja ministeriön toiminnan valvontaa, minkä vuoksi ehdotetun uuden viraston sekä siihen kuuluvien erityisvirastojen ja valtuutettujen toimivallan rajoista tarpeen säätää lain tasolla. Esityksen mukaan viranomaisten yleinen ratkaisuvallta omissa asioissaan sisältyy nyt niitä koskeviin erillislakeihin. Kuitenkin *valmisteluvastuun ja ratkaisuvallan jakautumisesta* voitaisiin tarvittaessa säätää valtioneuvoston asetuksella toisin. Esitetyn uutta virastoa koskevan lain 8 § kaipaava tältä osin selkiyttämistä siten, että valmisteluvastuu ja ratkaisuvallta kuuluisivat erityisviranomaisille niiden omaa toimialaa koskevissa asioissa nyt erillislakien määrittämällä tavalla. Lisäksi Asianajajaliitto katsoo, että *ohjausryhmän kokoonpanon* määrittäminen valtioneuvoston asetuksella ei tue itsenäisyyden ja riippumattomuuden vaatimusta.

Asianajajaliitto pitää itsenäisyyden ja riippumattomuuden näkökulmasta tärkeänä, että erityisvirastojen henkilöstöä, määrärahoja ja muuta toimintaa koskeva ratkaisuvallta pysyy lähtökohtaisesti erityisvirastoilla, ellei laissa muuta säädetä. Toisaalta oikeusministeriön hallinnonalalle perustettujen ja perustettavien sektorikohtaisten virastojen – myös tulevan oikeusapupalveluviraston – erityispiirteenä on, että virkaehtosopimusasiat ja palkkaus jäävät edelleen ministeriöön, mutta voitaisiin siirtää ao. virastolle, *kun sen toiminta on vakiintunut*, minkä ajankohdan ministeriö päättää itse. Tämä sopii huonosti yleiseen pyrkimykseen vapauttaa ministeriö säädösvalmisteluun, strategiseen suunnitteluun ja muuhun poliittisesti ohjautuvaan toimintaan. Lisäksi palkkaussasioiden jääminen ministeriöön saattaa tosiasiallisesti myös vaikuttaa erityisvirastojen toimintamahdollisuuksiin tavalla, joka on esityksen tarkoituksen vastaisesti omiaan haittaamaan niiden toiminnan itsenäisyyttä ja riippumattomuutta.

Esityksen mukaan hallintopalveluyksikkö muun muassa huolehtisi tiedonhallintaan ja arkistonmuodostamiseen liittyvistä yleisistä tehtävistä ja tuesta. Viranomaisen lakisääteisiin tehtäviin kuuluva tiedonhallinta ja arkistonmuodostamistehtävät jäisivät viranomaisille, samoin rekisterinpitäjän tehtävät ja vastuu. Hallintopalveluyksikkö vastaisi hallinnolliseen toimintaan liittyvästä tiedonhallinnasta ja arkistonmuodostustehtävistä. Asianajajaliitto pitää ensisijaisen tärkeänä, että viranomaiset itse vastaavat omasta arkistonmuodostuksestaan, sillä niillä on parhaat edellytykset arvioida oman alansa tiedonhallintaan ja salassapitoon liitty-

viä kysymyksiä. Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että toimeenpanovaiheessa kiinnitetään huomiota tiedonhallinnan käytäntöihin siten, että erityisviranomaisten itsenäisyys ja riippumattomuus huomioidaan myös käytännön toiminnassa.

Helsingissä 11.2.2022

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson

Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu oikeusavun asiantuntijaryhmässä.